

Warszawa, dnia 30.10. 2015 r.

DWMPC-III-0741-15/15/18

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPL.	2015 -11- 03
ZAL.	NR

Pan

dr Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

Stanisław Pomicz Rzecznik

W nawiązaniu do *Raportu Rzecznika Praw Obywatelskich z działalności w Polsce Krajowego Mechanizmu Prewencji w 2014 r.*, uprzejmie przedstawiam stanowisko Ministerstwa Sprawiedliwości w tym zakresie oraz opis działań podejmowanych w celu rozwiązania wskazanych w Raporcie problemów. Jednocześnie proszę o opublikowanie poniższych uwag wraz z Raportem na stronach internetowych Rzecznika Praw Obywatelskich.

Zapewniam, że Ministerstwo Sprawiedliwości i podległe mu jednostki biorą pod uwagę wszelkie rekomendacje Krajowego Mechanizmu Prewencji i popierają działania zmierzające do wyeliminowania ewentualnych uchybień i nieprawidłowości, aby zagwarantować, by w każdym przypadku kary, środki zapobiegawcze, środki zabezpieczające i środek poprawczy były wykonywane z szacunkiem dla godności osoby pozbawionej wolności.

1) Uwagi dotyczące Zakładów Karnych i Aresztów Śledczych

1) Brak możliwości kontaktów telefonicznych osób tymczasowo aresztowanych z ich obrońcami lub pełnomocnikami

Konsekwencją wydania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego w dniu 25 listopada 2014 roku (Dz.U.2014.1707) o niekonstytucyjności bezwzględnego zakazu korzystania przez osoby tymczasowo aresztowanej z automatu telefonicznego w celu porozumiewania się z obrońcą (pełnomocnikiem), była zmiana treści art. 217c k.k.w.. W dniu 1 lipca 2015 roku weszła w życie ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396), która w art. 217c kodeksu karnego wykonawczego (dalej - k.k.w.) wprowadza nowe zasady korzystania z aparatów telefonicznych przez tymczasowo aresztowanych. Zgodnie z nową treścią art. 217c k.k.w. tymczasowo aresztowany może korzystać z

aparatu telefonicznego, na zasadach określonych w regulaminie organizacyjno-porządkowym wykonywania tymczasowego aresztowania, za zgodą organu, do którego dyspozycji pozostaje.

Zgodnie z treścią § 111 w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 czerwca 2015 (Dz. z 2015 r. poz. 927) w sprawie czynności administracyjnych związanych z wykonywaniem tymczasowego aresztowania oraz kar i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności oraz dokumentowania tych czynności o treści: „Tymczasowo aresztowanemu, względem którego nie stosuje się przepisów o wykonywaniu kary pozbawienia wolności, umożliwia się skorzystanie z aparatu telefonicznego na podstawie zarządzenia o zgodzie na korzystanie z aparatu telefonicznego wydanego przez organ dysponujący. W wypadku, gdy tymczasowo aresztowany pozostaje do dyspozycji kilku organów, wymagane jest posiadanie zarządzenia wydanego przez każdy z organów dysponujących, chyba że organy te zarządzą inaczej. Przepis § 107 ust. 6 stosuje się odpowiednio.” Wymieniony przepis określa wymogi formalne związane z korzystaniem z aparatu telefonicznego. Tym samym zgodnie z nowymi rozwiązaniami osobom tymczasowo aresztowanym dyrektor aresztu śledczego określi warunki do prowadzenia rozmów telefonicznych z ich obrońcami czy też pełnomocnikami, którzy zostaną wskazani przez organ dysponujący, a realizacja powyższego uprawnienia możliwa będzie za pomocą dotychczas użytkowanych, samoinkasujących aparatów telefonicznych pod nadzorem funkcjonariusza Służby Więziennej.

2) Brak lub uboga oferta zajęć kulturalno-oświatowych adresowanych do osób tymczasowo aresztowanych, a także skazanych

Ustosunkowując się do problematyki dostępu osadzonych do zajęć kulturalno - oświatowych, należy stwierdzić, że w jednostkach penitencjarnych realizowane są różnego rodzaju formy zajęć kulturalno - oświatowych oraz sportowych. W 2014 roku w zakładach karnych i aresztach śledczych funkcjonowało między innymi: 38 teatrów więziennych, 49 zespołów muzycznych, liczne zespoły ds. sportu (tenisa stołowego, piłki nożnej, siatkowej i koszykowej, ringo), koła zainteresowań (plastyczne, introligatorskie, modelarskie, filmowe, wędkarskie, motoryzacyjne, historyczne, dziennikarskie, literackie, muzyczne, fotograficzne, geograficzne, komputerowe, rzeźbiarskie, czytelnicze i językowe). Wydawano 84 gazetki więzienne. W organizacji zajęć w jednostkach penitencjarnych współuczestniczą także stowarzyszenia działające na rzecz osadzonych, które urozmaicają działalność kulturalno-oświatową i sportową.

W zakładach karnych i aresztach śledczych do dyspozycji osadzonych pozostaje 19 hal oraz 169 boisk sportowych. Ponadto, dodatkowo do celów rekreacyjno - sportowych przystosowanych jest 261 placów spacerowych. W jednostkach penitencjarnych w 2014 roku znajdowało się 966 świetlic, w tym pomieszczenia do prowadzenia zajęć kulturalno - oświatowych i sportowych.

W każdej jednostce penitencjarnej funkcjonują biblioteki dysponujące lokalem odpowiednio zabezpieczonym i wyposażonym w niezbędny sprzęt biblioteczny. Dodatkowo w

większych zakładach karnych i aresztach śledczych oraz w oddziałach zewnętrznych funkcjonowały w 2014 roku 332 punkty biblioteczne i 94 czytelnie. Ogólna liczba książek znajdujących się obecnie w jednostkach penitencjarnych oscyluje w granicach 1 600 tys. woluminów.

Powyższe programy są realizowane zgodnie z § 2 zarządzenia Nr 2 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 24 lutego 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia i organizacji pracy penitencjarnej oraz zakresów czynności funkcjonariuszy i pracowników działów penitencjarnych i terapeutycznych, obligatoryjnie w zakładach karnych dla młodocianych.

Odnosząc się do kwestii braku zorganizowanych zajęć dla tymczasowo aresztowanych, w tabeli poniżej przedstawiono informację dotyczącą obejmowania tymczasowo aresztowanych w 2014 roku grupowymi programami.

Rodzaj programu	Liczba tymczasowo aresztowanych
kulturalno - oświatowy	302
sportowy	531
przeciwdziałania agresji i przemocy	302
przeciwdziałania uzależnieniom	116
przeciwdziałania prokryminalnym postawom	225
aktywizacji zawodowej	52
ekologiczny	49
kształtowania umiejętności społecznych	363
kształtowania umiejętności poznawczych	439
integracji rodzin	51
inne	129
Razem	2559

Bogate w ofercie zagospodarowanie czasu wolnego tymczasowo aresztowanym wymaga spełnienia wielu, często wykluczających się czynników i czasami jest trudne w realizacji. Konieczność zapewnienia prawidłowego toku postępowania karnego, a także porządku i bezpieczeństwa w jednostce poprzez izolowanie współuczestników przestępstwa, a co za tym idzie, duża liczba grup izolacyjnych oraz ograniczenia infrastrukturalne utrudniają wypracowanie modelowego oraz interesującego rozwiązania organizacji czasu wolnego dla tymczasowo aresztowanych, które jednocześnie pozwalałoby im na przebywanie poza celami przez większą część dnia. Oprócz tego, dla utrzymania właściwego poziomu oddziaływań kulturalno - oświatowych w zakładach karnych i aresztach śledczych niezbędne jest dysponowanie odpowiednią ilością pomieszczeń, w których tego typu oddziaływania mogą być realizowane. W 2014 roku przywrócono do użytkowania w charakterze świetlic 23% pomieszczeń, które do niedawna były wykorzystywane jako dodatkowe cele mieszkalne.

3) Częstotliwość kąpiei mężczyzn

Z dniem 14 sierpnia 2014 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości, które m.in. nakłada obowiązek wydawania osadzonym środków higieny osobistej i środków przeznaczonych do utrzymania czystości w celach mieszkalnych do 5-go dnia każdego miesiąca. Rozporządzenie zwiększa miesięczny przydział niektórych środków, np. papieru toaletowego, nożyków do golenia, szamponu. Normuje także kwestię zapewnienia osadzonym środków do utrzymania czystości w celach mieszkalnych, które dotychczas były wydawane według wewnętrznych regulacji ustalonych przez dyrektorów poszczególnych jednostek. Problematyka zapewnienia osadzonym należytych warunków bytowych jest na bieżąco monitorowana i stanowi przedmiot kontroli przeprowadzanych w jednostkach penitencjarnych.

W Raporcie Krajowego Mechanizmu Prewencji wskazuje się na konieczność stworzenia możliwości korzystania z ciepłej kąpiei przynajmniej dwa razy w tygodniu przez mężczyzn pozbawionych wolności.

Od 30 czerwca 2014 r. w większości jednostek penitencjarnych, w których przebywają osadzeni mężczyźni realizowane są dwie kąpiele w tygodniu. Na dzień 1 stycznia 2015 r. tylko w 5 jednostkach penitencjarnych, tj. zakładach karnych w Sztumie, Herbach i Nr 2 w Strzelcach Opolskich oraz aresztach śledczych w Łodzi i Mysłowicach nie ma dwóch kąpiei w tygodniu ze względu na brak odpowiedniej infrastruktury.

W jednostkach tych podjęte zostaną odpowiednie działania inwestycyjno – remontowe w celu przystosowania pomieszczeń do zwiększenia częstotliwości kąpiei.

4) Dostęp osadzonych do informacji publicznej.

Od kwietnia 2014 r. we wszystkich jednostkach penitencjarnych zostały zainstalowane wydzielone komputery z przeznaczeniem dla osadzonych z dostępem do stron internetowych Biuletynów Informacji Publicznej Służby Więziennej, Ministerstwa Sprawiedliwości, Rzecznika Praw Obywatelskich oraz do Systemu Informacji Prawnej Lex Polonica w pełnym zakresie abonamentu wykupionego przez Służbę Więzienną, łącznie z dostępnymi w systemie elementami prawa i orzecznictwa międzynarodowego. Możliwe jest korzystanie z serwisu w języku polskim lub angielskim. Na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości są publikowane m.in. dokumenty i informacje, dotyczące praw człowieka, w tym sprawozdania Polski dla organizacji międzynarodowych oraz formularze skarg indywidualnych, tłumaczenia wyroków ETPCz, teksty obowiązujących i projektowanych aktów prawnych. Tym samym osadzeni mają zagwarantowany dostęp do informacji niekiedy nawet lepszy, niż osoby pozostające na wolności (więcej nt. prawa do informacji w pkt 10). W jednostkach penitencjarnych osoby pozbawione wolności mogą zapoznawać się z informacją publiczną wyłożoną lub wywieszoną w miejscach ogólnodostępnych np. w oddziałach mieszkalnych, poprzez złożenie wniosku o udostępnienie informacji publicznej oraz poprzez Biuletyny Informacji Publicznej i inne media elektroniczne.

Osobom pozbawionym wolności zapewniono dostęp do następujących serwerów: www.bip.sw.gov.pl, www.sw.gov.pl, www.e-sady.gov.pl, www.ms.gov.pl, ip.lex.pl, [4](http://swa-</p></div><div data-bbox=)

web1.ms.gov.pl, rcl.gov.pl, dziennikiurzedowe.gov.pl, dziennikustaw.gov.pl, monitor polski.gov.pl, legislacja.rcl.gov.pl, bip.rpo.gov.pl, brpo.gov.pl, Skype. Biorąc pod uwagę zgłaszane oczekiwania, zarówno osób pozbawionych wolności, jak też m.in. Rzecznika Praw Obywatelskich oraz możliwości organizacyjne i finansowe, Służba Więzienna umożliwiła skazanym, w powyżej przedstawionym zakresie dostęp do informacji zawartych w mediach elektronicznych.

Obecnie w Centralnym Zarządzie Służby Więziennej trwają ustalenia katalogu stron z informacją publiczną, jakie mają być udostępnione na stanowiskach komputerowych dla osadzonych. Rozszerzenie zakresu dostępnych stron internetowych o wszystkie strony zawierające informację publiczną (wymienione na stronie www.bip.gov.pl) z jednoczesnym ograniczeniem dostępu do treści innych niż informacja publiczna, przepisy prawa i strony e-sądów, jest trudne technicznie do realizacji i może spowodować konieczność poniesienia przez Służbę Więzienną dodatkowych nakładów finansowych (na stronie www.bip.gov.pl obecnie figuruje ponad 1100 instytucji, które mogą mieć swoje strony internetowe rozrzucone niejednokrotnie po kilku serwerach) oraz wydzielenia zasobów kadrowych, do bieżącej analizy katalogu stron (katalog stron publikowanych na stronie BIP jest katalogiem otwartym i wymaga bieżącej analizy odnośnie publikowanych adresów internetowych i odpowiadających im adresów IP).

5) Problem braku należytego dostosowania jednostek penitencjarnych do potrzeb osób z niepełnosprawnością

Służba Więzienna od szeregu lat systematycznie realizuje zadania inwestycyjno – remontowe mające na celu w szczególności poprawę warunków bytowych osadzonych w polskich więzieniach, w tym likwiduje bariery architektoniczne dla niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich. W ramach działań zmierzających do poprawy warunków dla niepełnosprawnych wszystkie nowobudowane obiekty są realizowane zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 07.07.1994 roku Prawo budowlane (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 1409 z późniejszymi zmianami), przy uwzględnieniu przepisów wynikających z rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2002 r. nr 75, poz. 690 z późniejszymi zmianami). Na uwagę zasługuje fakt każdorazowego tworzenia miejsc zakwaterowania dla osób niepełnosprawnych przy budowie nowych pawilonów penitencjarnych. W latach 2011 – 2014 przeprowadzono systematyczne działania związane z budową nowych obiektów lub dostosowaniem istniejących budynków lub ich części uwzględniających potrzeby osób niepełnosprawnych.

Na wniosek Ministerstwa Sprawiedliwości corocznie zbierane są dane dotyczące niepełnosprawnych ruchowo, korzystających z kul łokciowych i poruszających się na wózku inwalidzkim w zakresie ich rozmieszczenia i zapewnienia dostępu do innych pomieszczeń np. sali widzeń, łaźni, ambulatorium.

Aktualnie na terenie 57 jednostek penitencjarnych funkcjonuje 100 cel mieszkalnych przystosowanych do potrzeb osadzonych poruszających się na wózkach inwalidzkich, a łączna pojemność ww. cel wynosi 307 miejsc zakwaterowania. W zakładach karnych i aresztach śledczych przebywa 41 osadzonych poruszających się na wózkach inwalidzkich i 258 osadzonych korzystających na stałe z kul łokciowych.

6) Dostęp więźniów do opieki medycznej

Zgodnie z obowiązującymi przepisami każdy osadzony przy przyjęciu do AŚ/ZK jest badany przez lekarza, który wydaje zalecenia odnośnie dalszego postępowania, w tym np. umieszczenia w celi przystosowanej dla osób niepełnosprawnych, bezpłatnego zaopatrzenia w niezbędne protezy, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze oraz wydaje inne zalecenia dotyczące np. odstępstw od rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 roku w sprawie regulaminów organizacyjno-porządkowych wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz. U.2003 Nr 152, poz.1493) oraz tymczasowego aresztowania (Dz. U. Nr 152, poz.1494) wynikające z ewentualnych ograniczeń stwierdzonych u osadzonego niepełnosprawnego. Każdorazowo w trakcie modernizacji podmiotów leczniczych funkcjonujących w jednostkach penitencjarnych, uwzględniane są potrzeby dostosowania pomieszczeń szpitali, ambulatoriów i izb chorych - w tym dla potrzeb osób niepełnosprawnych - zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 lipca 2012 roku w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu leczniczego dla osób pozbawionych wolności (Dz. U. 2012, poz. 808). Pozostałe podmioty lecznicze, które nie spełniają wymogów ww. rozporządzenia, w tym przepisów dotyczących osób niepełnosprawnych, zostaną w miarę możliwości budżetowych dostosowane do tych wymogów do końca 2016 roku.

Więzienna służba zdrowia udzieliła w 2014 roku – 54702 świadczeń rehabilitacyjnych w ramach swoich podmiotów leczniczych i jedynie 31 w pozawięziennej służbie zdrowia. W ramach więziennictwa funkcjonuje Oddział Rehabilitacji Narządu Ruchu w Zakładzie Karnym Nr 2 w Łodzi i Oddział dla Przewlekłe Chorych w Zakładzie Karnym w Czarnem, do których są kierowani osadzeni wymagający zabiegów w trybie szpitalnym lub wymagający z powodu stanu ogólnego lub niepełnosprawności długotrwałej hospitalizacji.

7) Kontrole osobiste

Uprawnienie funkcjonariuszy w zakresie kontroli osobistych wynika wprost z zapisu art. 116 § 2, 3 i 4 k.k.w. i nie jest ograniczone, co do czasu i ilości przeprowadzania tych czynności. Dokumentowanie kontroli osobistych nie jest wymagane żadnym przepisem prawnym.

Kwestia dotycząca kontroli osobistych była już przedmiotem korespondencji pomiędzy Rzecznikiem Praw Obywatelskich a Ministrem Sprawiedliwości. Przyznano w niej, iż obowiązujące przepisy dotyczące sposobów przeprowadzenia kontroli osobistej są sformułowane zbyt ogólnie i mogą rodzić niebezpieczeństwo naruszenia standardów określonych w *Europejskiej Konwencji Praw Człowieka*.

Ministerstwo Sprawiedliwości dostrzega potrzebę doprecyzowania sposobu przeprowadzenia kontroli osobistej i w tym celu został opracowany projekt nowego rozporządzenia *w sprawie ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej*. Przewiduje on, iż „Kontrolę osobistą przeprowadza się w następujący sposób:

1. osadzony opróżnia kieszenie, zdejmuje odzież, bieliznę oraz obuwie,
2. odzież, bieliznę oraz obuwie poddaje się kontroli,
3. funkcjonariusz dokonuje oględzin jamy ustnej, nosa, uszu i włosów i oględzin ciała,
4. oględziny ciała mogą polegać również na pochyleniu się lub przykucnięciu, w celu sprawdzenia okolic odbytu i genitaliów,
5. podczas oględzin funkcjonariusz nie powinien dotykać osadzonego.”

Prace nad projektem rozporządzenia obejmują także kwestie postępowania z osadzonymi niebezpiecznymi, w tym w zakresie przepisów nakładających obecnie na funkcjonariuszy Służby Więziennej obowiązek kontroli osobistej osadzonego przy każdorazowym wyjściu i powrocie do cel. Dotychczas osadzeni z tej kategorii przebywali w specjalnie dostosowanych celach usytuowanych w zwykłych oddziałach mieszkalnych. Podjęte działania spowodowały w ostatnich latach powstanie w każdym okręgowym inspektoracie Służby Więziennej, specjalnych oddziałów dla tej kategorii osadzonych. Obsadę na tych oddziałach stanowią wyselekcjonowani funkcjonariusze, posiadający dodatkowe przeszkolenie w zakresie postępowania z osadzonymi niebezpiecznymi.

Ponadto w 2014 r. rozpoczęły się prace nad nowelizacją k.k.w., ustawa z dnia 10 września 2015 r. *o zmianie ustawy - Kodeks karny wykonawczy* (Dz.U. 2015 poz. 1573), która wejdzie w życie z dniem 24 października 2015 r. Ma ona na celu dostosowanie prawa polskiego do wymagań wynikających z wyroków wydanych przez Europejski Trybunał Praw Człowieka w sprawach: *Piechowicz przeciwko Polsce* (skarga nr 20071/07) oraz *Horych przeciwko Polsce* (skarga nr 13621/08), w których Trybunał stwierdził naruszenie art. 3 *Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności* z uwagi na okres trwania oraz surowość nałożonych na skarżących środków związanych z zakwalifikowaniem ich do kategorii tzw. „więźniów niebezpiecznych”.

Przy czym Trybunał stwierdził, że specjalne reżimy więzienne same w sobie nie są sprzeczne z art. 3 Konwencji. Stosowanie przez państwo rygorów podwyższonej ochrony wobec wybranych kategorii więźniów, mające na celu udaremnienie ucieczki, napaści lub zakłócania spokoju społeczności więziennej, polegające na odseparowaniu osadzonych niebezpiecznych od innych więźniów, może być uzasadnione względami porządku publicznego. Jednocześnie jednak podniósł, że nie można uznać, że nieprzerwane, rutynowe i masowe stosowanie pełnego zakresu środków z tym związanych jest konieczne w celu utrzymania bezpieczeństwa zakładu i zgodne z art. 3 Konwencji, zaś osadzenie w celi izolacyjnej, powinno być stosowane jedynie w wyjątkowych okolicznościach oraz jedynie jako środek tymcza-

sowy, który powinien być przedłużany tylko w sytuacji wyjątkowej — ze względu na nowe okoliczności lub dalsze istnienie wcześniejszych przesłanek.

Nowelizacja k.k.w. ma na celu nie tyle ingerencję w rygory określone w art. 88b i art. 212b k.k.w., ile stworzenie prawnej możliwości stopniowego łagodzenia tych rygorów. Jest to związane z opracowaniem kryteriów, pozwalających na ocenę potrzeby dalszego stosowania ograniczeń przewidzianych w tych przepisach, w tym zwłaszcza kontroli osobistej. Wprowadzono m.in. przesłanki uznania skazanego za stwarzającego zagrożenie. Przy podjęciu i każdorazowej weryfikacji decyzji o uznaniu skazanego za stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu komisja penitencjarna będzie uwzględniała: właściwości i warunki osobiste skazanego; motywacje i sposób zachowania się przy popełnieniu przestępstwa oraz rodzaj i rozmiar ujemnych następstw przestępstwa; sposób zachowania się w trakcie pobytu w zakładzie karnym; stopień demoralizacji lub postępy w resocjalizacji; w wypadku skazanego za przestępstwo popełnione w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnianie przestępstw - zagrożenie dla porządku prawnego, które może wyniknąć z nawiązania przez skazanego bezprawnych kontaktów z innymi członkami grupy, w tym zwłaszcza zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego lub dla czynności mających na celu ujawnienie mienia stanowiącego korzyść z popełnienia przestępstwa, oraz fakt, że inni członkowie grupy lub związku przebywają na wolności.

Jednocześnie nowelizacja wprowadziła przepis art. 88b § 2, który umożliwia komisji penitencjarnej, jeśli uzna że nie zachodzi potrzeba stosowania wszystkich rygorów, odstąpienie od stosowania jednego lub więcej z nich. Jeżeli jest to uzasadnione okolicznościami, można przywrócić stosowanie warunków, od których odstąpiono, lub zmienić ich zakres. W prowadzono również przepis art. 88b § 3 gwarantujący, że na wniosek skazanego lub jego obrońcy, nie częściej jednak niż raz na 3 miesiące, komisja penitencjarna wskaże przyczyny uzasadniające kwalifikację skazanego jako stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu oraz stosowanie wobec niego rygorów.

Należy jednak zaznaczyć, że do podstawowych zadań Służby Więziennej należy zapewnienie w zakładach karnych i aresztach śledczych porządku i bezpieczeństwa (art. 2 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej Dz. U. z 2014 r. poz. 1415 z późn. zm.). Dyrektor jednostki penitencjarnej ma obowiązek utrzymywania dyscypliny i porządku dla zapewnienia bezpieczeństwa i realizacji zadań kary pozbawienia wolności, w tym ochrony społeczeństwa przed przestępczością (art. 73 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks karny wykonawczy* Dz. U. Nr 90, poz. 557, z późn. zm.).

Kontrola osobista jest jednym z tego rodzaju instrumentów, który służy zapewnieniu poczucia bezpieczeństwa zarówno osadzonym, jak i funkcjonariuszom i pracownikom Służby Więziennej. Ma ona na celu zapobieżenie zdarzeniom nadzwyczajnym, głównie w postaci przenoszenia przedmiotów niebezpiecznych lub niedozwolonych takich jak np. narkotyki, telefony komórkowe lub narzędzia służące do autoagresji lub agresji względem osób trzecich. W roku 2014 w wyniku prowadzenia kontroli przez funkcjonariuszy Służby Więziennej ujawniono w 806 przypadkach przedmioty niebezpieczne lub niedozwolone. Przeprowadza-

ne kontrole minimalizują ryzyko wystąpienia niepożądanych zjawisk w jednostkach penitencjarnych i znacząco podnoszą w nich poziom bezpieczeństwa. Obowiązek nałożony na skazanego w postaci obowiązku poddania się kontroli osobistej jest jednym z elementów treści i dolegliwości kary pozbawienia wolności i wynika on bezpośrednio z ustawy.

8) Traktowanie

Praworządne traktowanie osób pozbawionych wolności jest jednym z najważniejszych priorytetów Służby Więziennej. Przypadki użycia wobec osadzonych środków przymusu bezpośredniego nieustannie podlegają kontroli i nadzorowi przez kierownictwo jednostek organizacyjnych Służby Więziennej.

Wskaźnikiem, który potwierdza coraz większy profesjonalizm funkcjonariuszy w zakresie stosowania środków przymusu bezpośredniego jest brak nieprawidłowości stwierdzonych w czynnościach kontrolnych prowadzonych w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej. Wszystkie zgłoszone przypadki niewłaściwego traktowania osadzonych są wnikliwie sprawdzane i weryfikowane przez kierowników jednostek organizacyjnych.

Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji za rok 2014 zawiera uwagi dotyczące działalności służby ochronnej z zakresu niewłaściwego zwracania się do osadzonych, stosowania środków przymusu bezpośredniego czy też konwojowania osadzonych w odzieży skarbowej.

Zasadą jest, iż funkcjonariusze działu ochrony realizując czynności służbowe postępują względem osadzonych zgodnie z zapisem art. 2 ust. 2 pkt. 3 i 4 oraz art.157 ust 1 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 roku o Służbie Więziennej. Incydentalne przypadki niewłaściwego (niekulturalnego) zwracania się do osadzonych przez funkcjonariuszy nie mogą wprost przekładać się na wizerunek całej Służby, niemniej stanowią permanentny element instruktaży, odpraw i szkoleń organizowanych przez Kierownictwo Centralnego Zarządu Służby Więziennej i jednostek organizacyjnych, w zakresie właściwego postępowania wobec osadzonych, a także osób wizytujących jednostki organizacyjne Służby Więziennej.

Jeśli chodzi zaś o stosowanie środków przymusu bezpośredniego, to na ogólną liczbę 773 przypadków stosowania tych środków w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej w 2014 roku, czynności kontrolne wskazują na nieliczne uchybienia proceduralne w zakresie sposobu ich stosowania względem osób pozbawionych wolności i tymczasowo aresztowanych. W przypadkach stwierdzonych zaniedbań i uchybień funkcjonariuszy w powyższym zakresie, ponoszą oni konsekwencje służbowe i dyscyplinarne.

Celem wyjaśnienia niektórych opisanych w Raporcie uwag dotyczących stosowania środków przymusu bezpośredniego, zwrócono się do dyrektorów wymienionych w nim jednostek penitencjarnych o wyjaśnienie tego rodzaju przypadków. Jednocześnie należy nadmienić, że w sierpniu 2015 r. został przekazany Dyrektorowi Biura Prawnego w CZSW projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej celem podjęcia dalszych prac legislacyjnych. Opracowanie projektu związane jest z lipcową nowelizacją Kodeksu karnego wykonawczego i nowym

brzmieniem art. 249 § 3 pkt 4. Powyższy projekt rozporządzenia ma na względzie konieczność zapewnienia sprawnego wykonywania zadań przez Służbę Więzienną, porządku wewnętrznego i bezpieczeństwa jednostek organizacyjnych Służby Więziennej oraz bezpieczeństwa osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych.

Kontynuując tematykę ochronną, stwierdzić należy, że prawo do korzystania przez osadzonych z własnej odzieży i obuwia określają, dla poszczególnych typów zakładów karnych, zapisy art.: 88b ust. 10, 90 ust. 5, 91 ust. 6, 92 ust.7 k.k.w. Zgodnie z przepisami art. 111 § 2 i art. 216a § 1 k.k.w., względy bezpieczeństwa realizowanego konwoju mogą stanowić przesłankę dla wydanej przez osoby uprawnione decyzji w przedmiocie korzystania przez osadzonego z odzieży skarbowej.

9) Traktowanie pacjentów przebywających w izbie chorych

Kwestie dotyczące odzieży wydawanej osadzonym reguluje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2014 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. 2014.200.) Fakt zaopatrzenia osadzonych w piżamę w trakcie pobytu w szpitalach i izbach chorych nie powinien mieć wpływu na realizację innych praw osadzonych, w tym prawa do spaceru, na czas którego powinien on zostać zaopatrzony w stosowne ubranie np. kurtkę. Ewentualne przypadki przejściowych przeciwwskazań do realizacji prawa do spaceru wynikające ze stanu zdrowia pacjenta są odnotowywane w dokumentacji medycznej osadzonego i pacjent jest o nich informowany. Nawet w przypadku chorób zakaźnych (np. gruźlica) poza zaleceniem lekarza, nie ma obligatoryjnej konieczności pozbawiania osadzonego (chorego) tego prawa. Jeżeli nie ma innych przeciwwskazań medycznych poza izolacją chorego od osób zdrowych - spacer może być wtedy realizowany np. oddzielnie dla danego osadzonego.

Ponadto, zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 lutego 2014 r. sygn. akt K 22/10 (Dz.U.2014.287) dotyczącym: art. 115 § 7 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, ze zm.), gdzie nakazana była obecność funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego podczas udzielania świadczenia zdrowotnego — nowelizacja ww. przepisu zniósła ten obowiązek uwzględniając wcześniejsze sugestie RPO i organizacji pozarządowych.

10) Prawo do informacji

Dostęp skazanych do informacji z zakresu orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, jest możliwy dzięki funkcjonowaniu strony intranetowej Biura Penitencjarnego Centralnego Zarządu Służby Więziennej, do której mają dostęp wszyscy pracownicy pionu penitencjarnego. Na stronie tej, zamieszczane są orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które mogą być w każdej chwili wydrukowane i udostępnione zainteresowanemu osadzonym.

Sposób komunikowania się z osadzonym zawsze uwzględnia jego poziom intelektualny, zgodnie z zasadą indywidualizacji określoną w art. 67 k.k.w. Osoby, które są

przyjmowane do jednostek penitencjarnych, wymagają i są objęte szczególną opieką wychowawczą w celu zapewnienia im bezpieczeństwa osobistego oraz - w miarę potrzeby - psychologiczną. Każdy osadzony ma zapewniony kontakt z wychowawcą w godzinach pracy administracji, skazany zatrudnieni również w godzinach popołudniowych do czasu przeprowadzenia apelu wieczornego. W dni świąteczne i wolne od pracy jest dostępny wychowawca dyżurny, do którego osadzony może zwrócić się z pytaniami i wątpliwościami dotyczącymi swoich praw i uprawnień. Ponadto należy zwrócić uwagę na fakt, że na stanowiskach wychowawców działu penitencjarnego zatrudniane są osoby, które ukończyły wyższe studia, a które z racji posiadanego wykształcenia dysponują profesjonalną wiedzą zarówno o mechanizmach rozwojowych człowieka, jak i zróżnicowaniu poziomu intelektualnego, upośledzeniach i wynikających z nich ograniczeniach w komunikacji z innymi ludźmi oraz prowadzenia rozmowy w sposób zrozumiały dla rozmówcy.

W 2010 roku Służba Więzienna z własnej inicjatywy opracowała „Informator dla cudzoziemców tymczasowo aresztowanych, skazanych oraz ukaranych”, który był powszechnie dostępny na stronie internetowej Służby Więziennej sw.gov.pl i udostępniany zarówno cudzoziemcom, jak i osobom nowo przyjmowanym do jednostek penitencjarnych. W styczniu 2014 roku informator został zaktualizowany i uzupełniony. Dostępny jest zarówno w sieci internetowej, jak i intranetowej na dysku Biura Penitencjarnego, do którego mają dostęp wszyscy pracownicy służby penitencjarnej. Dyrektor Generalny Służby Więziennej w marcu 2014 roku, polecił wyposażyć wszystkie cele przejściowe w zakładach karnych i aresztach śledczych w ww. informator w polskiej wersji językowej oraz przypomniał o obowiązku jego udostępniania osadzonym cudzoziemcom przebywającym w polskich jednostkach penitencjarnych. Informator stanowi kompendium podstawowej wiedzy dla osadzonych o przysługujących im prawach, uprawnieniach oraz obowiązkach. Napisany został przystępnym językiem i jest dostępny - poza polską - w siedmiu wersjach językowych (angielskiej, francuskiej, arabskiej, niemieckiej, bułgarskiej, rosyjskiej oraz rumuńskiej).

11) Prawo do składania skarg, próśb, wniosków

Odnosząc się do podniesionej w raporcie tezy o „powszechnej praktyce nierespektowania postanowień § 9 ust 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 2003 roku w sprawie sposobów załatwiania wniosków, skarg i próśb osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych w zakresie sposobu informowania więźniów o rozpatrzeniu próśb i wniosków wskazać należy, że dane statystyczne gromadzone przez Centralny Zarząd Służby Więziennej nie potwierdzają tego założenia.

W 2014 roku do organów Służby Więziennej wpłynęły ogółem 71.880 próśb. 53.915 próśb wnieśli bezpośrednio w swoich sprawach osadzeni, a 17.965 próśb kierowali członkowie rodzin osób osadzonych, ich przedstawiciele lub upoważnione instytucje. Pozytywnie załatwiono 28.147 próśb, z czego w 1.538 przypadkach pozytywnie rozpatrzono próśby o przetransportowanie, 11.435 razy w sprawach o udzielenie informacji, a w 15.174 w pozostałych przypadkach. Negatywnie załatwiono 18.894 próśb. We wszystkich przypadkach wno-

szącym udzielano pisemnych odpowiedzi. Podkreślić należy, iż odstąpienie od zasady pisemności przewidziane w ust. 2 cytowanego przepisu, w którym uregulowano sposób załatwiania wniosków, skarg i próśb składanych osobiście przez osadzonych w swojej sprawie, może mieć miejsce wyłącznie w sytuacji załatwienia prośby bezpośrednio po jej zgłoszeniu. Oznacza to podjęcie decyzji przez osobę do tego uprawnioną i ogłoszenie jej wnoszącemu. Analiza tych przypadków potwierdza, iż prośby te najczęściej dotyczą spraw natury ogólnobytowej, typowych dla codziennego funkcjonowania w warunkach oddziałów mieszkalnych np. wymiany bielizny, dostępu do magazynu.

Mając na względzie powyższe oraz dobrą współpracę w tym zakresie z Biurem Rzecznika Praw Obywatelskich, Dyrektor Generalny Służby Więziennej już w 2013 roku wydał polecenie, aby analizując stosowaną w podległych jednostkach praktykę postępowania z prośbami i wnioskami składanymi przez osadzonych bezpośrednio w miejscu zakwaterowania, wypracować takie rozwiązania organizacyjne, które pozwolą zadośćuczynić obowiązującemu prawu. Wszelkie przyjęte przez jednostki penitencjarne w omawianych zagadnieniach procedury stojące w sprzeczności z przepisami § 9 ust 1 i 2 cyt. rozporządzenia oraz nałożonym na administrację obowiązkiem bezpośredniego kontaktu z osadzonym w sprawach indywidualnych, skutkują uznaniem skarg osób osadzonych za uzasadnione. Zagadnienia te są również stałym elementem realizowanych w ramach nadzoru i kontroli jednostek podległych. Przeprowadzono skuteczną diagnozę obszaru ryzyka, jaki stanowi prawna możliwość pozostawiania skarg osób pozbawionych wolności bez rozpoznania oraz przewlekłość postępowania w sprawach skarg, próśb i wniosków. Zgodnie z założeniami Planu kontroli w trybie zwykłym Centralnego Zarządu Służby Więziennej w 2014 roku zrealizowano osiem kontroli obszaru spraw związanych ze sposobem załatwiania skarg i próśb osób pozbawionych wolności, w tym trybu pozostawiania skarg bez rozpoznania. Analizowane przypadki skarg pozostawionych bez rozpoznania w wypełnieniu dyspozycji przepisów art. 6 § 3 Kodeksu karnego wykonawczego nie budziły wątpliwości pod względem formalno-prawnym. Jedynie w przypadku jednego podmiotu kontrolowanego, kontroler sformułował polecenia pokontrolne w związku z potwierdzeniem naruszenia przepisów § 9 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 2003 roku w sprawie sposobów załatwiania wniosków, skarg i próśb osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. 2013 r., poz.646).

Bezpośrednio po zapoznaniu się z przesłanym przez Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich raportem z wizytacji Zakładu Karnego w Opolu Lubelskim zareagowano na sygnalizowane przez Krajowy Mechanizm Prewencji w 2014 roku zgłoszenia nakłaniania osadzonych do wycofania złożonych skarg. Pomimo, iż w raporcie nie wskazano czynników i przesłanek, które mogłyby potwierdzić, iż 16 skarg zostało wycofanych przez osadzonych w związku z nieuprawnionymi działaniami funkcjonariuszy Służby Więziennej, wystąpiono do dyrektora Zakładu Karnego w Opolu Lubelskim o dodatkowe wyjaśnienia. Przekazane stanowisko nie budziło wątpliwości w zakresie praworządności działań funkcjonariuszy. Dodatkowo wskazać należy, iż żaden z osadzonych, w tym również wnioskodawcy nieprzebywający już w tej jed-

nostce penitencjarnej, nie wnosili skarg w tym przedmiocie oraz nie ponowili pierwotnych skarg.

Z analiz statystycznych Centralnego Zarządu Służby Więziennej wynika, iż najwięcej przypadków skarg pozostawionych bez rozpoznania - 9, 8%, to przypadki wycofania skargi przez samych skarżących. Wskaźnik ten w potwierdza występowanie w warunkach izolacji penitencjarnej, typowego zjawiska wnoszenia skarg przez osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, pod wpływem emocji, często w momencie, w którym obiektywna ocena sytuacji jest zaburzona. Zmniejszenie wzburzenia, najczęściej w przeciągu kilku pierwszych dni po wydarzeniu, wyjaśnienie sprawy na miejscu, refleksja, często dezaktualizuje roszczenie, poczucie krzywdy i w efekcie powoduje świadomą rezygnację z formułowanych zarzutów. Niemniej jednak wskazana przez Krajowy Mechanizm Prewencji problematyka prawidłowości stosowania w praktyce możliwości pozostawienia skarg bez rozpoznania, jest przedmiotem stałego monitorowania. W trakcie realizowanych przez Zespół do spraw Skarg Osób Pozbawionych Wolności Centralnego Zarządu Służby Więziennej narad instruktazowo – szkoleniowych wypracowano praktykę weryfikacji okoliczności złożenia przez osadzonego oświadczenia o cofnięciu wniesionej skargi, w sytuacji przyjęcia takiego dokumentu bezpośrednio przez administrację w trakcie prowadzonych czynności wyjaśniających dotyczących uprzednio wniesionych zarzutów. W praktyce, zdarza się i jest to dopuszczalne, że osadzeni składają takie oświadczenia funkcjonariuszom pracującym z nimi w bezpośrednim kontakcie, przyjmującymi do protokołu doprecyzowanie skargi lub innym przedstawicielom administracji. Zgodnie z wytycznymi, na przyjętym oświadczeniu o wycofaniu skargi lub prośby, osoba przyjmująca dokument powinna nanieść adnotację informującą o okolicznościach złożenia oświadczenia. Z założenia oświadczenie ma charakter świadomy i dobrowolny, a zgłoszenia możliwości wystąpienia jakiegokolwiek nacisku ze strony funkcjonariuszy są zawsze weryfikowane.

12) Prawo do kontaktu ze światem zewnętrznym

Podjęwszy występującą w Raporcie problematykę widzeń w oddzielnym pomieszczeniu, bez osoby dozorującej tj. nagrody określonej w art. 138§1 pkt 3 k.k.w., wspomnieć należy, iż zgodnie z Kodeksem karnym wykonawczym skazany ma prawo do utrzymywania więzi z rodziną i innymi osobami bliskimi poprzez widzenia, korespondencję, rozmowy telefoniczne, paczki i przekazy pieniężne, a w uzasadnionych wypadkach, za zgodą dyrektora zakładu karnego, również przez inne środki łączności. Zakres i sposób kontaktów, w szczególności nadzór nad widzeniami, cenzura korespondencji, kontrolowanie rozmów telefonicznych oraz w trakcie widzeń, są uzależnione od rodzaju i typu zakładu karnego, w którym skazany odbywa karę pozbawienia wolności. Mając na względzie zalecenia powizytacyjne Krajowego Mechanizmu Prewencji, dotyczące między innymi potrzeby zorganizowania we wszystkich jednostkach penitencjarnych pomieszczeń do realizacji nagrody określonej w art. 138 § 1 pkt 3 k.k.w., dyrektorzy jednostek penitencjarnych, w których stwierdzono brak ta-

kich pomieszczeń, podjęli działania, w efekcie których do końca 2015 roku pomieszczenia takie będą funkcjonowały.

Uzupełnieniem dotychczasowych form kontaktów skazanego z rodziną jest możliwość korzystania z komunikatorów internetowych, umożliwiających prowadzenie przez skazanych wideorozmów. Dyrektor Generalny Służby Więziennej w sierpniu 2014 roku zobowiązał dyrektorów zakładów karnych i aresztów śledczych do wyodrębnienia w każdej jednostce odpowiednio wyposażonego stanowiska do prowadzenia rozmów za pośrednictwem programu SKYPE w warunkach gwarantujących swobodne nawiązanie kontaktu w oddzieleniu od innych skazanych. Jako priorytet wskazano możliwość udostępnienia kontaktu skazanym będącym rodzicami lub opiekunami prawnymi dzieci do lat 15, cudzoziemcom, których rodziny lub osoby najbliższe zamieszkują w znaczącej odległości od miejsca ich przebywania lub sytuacja rodzinna, zdrowotna albo finansowa uniemożliwia ich przyjazd na widzenie.

13) Warunki bytowe

Od 2011 roku Służba Więzienna, w celu podniesienia standardów warunków sanitarno-bytowych, w corocznych planach finansowych wydziela środki na realizację zadań związanych z zabudową kąpoków sanitarnych w celach mieszkalnych. W latach 2011 – 2014 łącznie zabudowano 3636 kąpoków, w tym 2014 rok – 1278 szt. Według danych przesłanych z Okręgowych Inspektoratów Służby Więziennej na dzień 23 stycznia 2015 roku jednostki penitencjarne dysponują łącznie 15 333 celami mieszkalnymi wyposażonymi w kąpoki sanitarne z pełnym wydzieleniem od pozostałej części pomieszczenia. Do zabudowy pozostało 3 680 kąpoków sanitarnych w celach mieszkalnych. W związku z faktem, że do zabudowy pozostały kąpoki sanitarne w jednostkach wymagających zwiększonych nakładów środków finansowych, więziennictwo, przy założeniu dotychczasowego poziomu finansowania, planuje zakończenie realizacji powyższego zamierzenia w perspektywie 4-5 lat.

Dodatkowo od 2012 roku jednostki penitencjarne podejmują szereg działań zmierzających do możliwości korzystania przez osadzonych z ciepłej wody użytkowej w celach mieszkalnych. Efektem tych zamierzeń jest stałe zwiększanie ilości cel wyposażonych w taką instalację. W latach 2012 – 2014 doprowadzono centralną wodę użytkową (c.w.u.) do 2862 cel mieszkalnych, w tym w 2014 rok – 1897 szt. W związku z faktem, że w zakresie zapewnienia osadzonym c.w.u. we wszystkich jednostkach penitencjarnych pozostały zadania wymagające zwiększonych nakładów środków finansowych, więziennictwo, przy założeniu dotychczasowego poziomu finansowania, planuje zakończenie realizacji powyższego zamierzenia w perspektywie 5-6 lat.

Cały sprzęt kwaterunkowy znajdujący się na wyposażeniu cel mieszkalnych jest na bieżąco konserwowany i stopniowo wymieniany na nowy, w miarę posiadanych środków finansowych. W roku 2014 doposażono 7 849 łóżek w barierki zabezpieczające i drabinki, natomiast 12 425 szt. łóżek pozostaje nadal niezabezpieczonych.

2. Uwagi dotyczące placówek dla nieletnich

1) Konieczność podjęcia działań legislacyjnych

Problematyka nowelizacji ustawy z dnia 26 października 1982 r. *o postępowaniu w sprawach nieletnich* (dalej – u.p.n.) jest objęta przedmiotem *projektu założeń projektu ustawy o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz niektórych innych ustaw* (Wykaz Prac Legislacyjnych Rady Ministrów - ZD 85). Prace legislacyjne nad tym dokumentem znajdują się obecnie na etapie uzgodnień międzyresortowych.

Zgodnie z § 9 ust. 3 uchwały Nr 49 Rady Ministrów z dnia 19 marca 2002 r. *Regulamin pracy Rady Ministrów* (M. P. Nr 13, poz. 221) projekt założeń projektu ustawy obejmuje zwięźle przedstawienie celu projektowanej ustawy oraz zakresu przewidywanej regulacji i zasadniczych kwestii wymagających uregulowania, w tym zniesienia dotychczasowych lub powołania nowych organów lub instytucji. Szczegółowe regulacje zagadnień zawartych w projekcie założeń ujęte zostaną zatem w projekcie ustawy opracowanym w oparciu *projekt założeń*.

Celem projektowanych regulacji jest między innymi zapewnienie konstytucyjności rozwiązań w zakresie praw i obowiązków nieletnich umieszczonych w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich, a także zasad zapewnienia bezpieczeństwa i porządku w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich.

W opracowywanym *projekcie założeń* przewidziano uregulowanie praw nieletnich umieszczonych w zakładzie poprawczym lub schronisku dla nieletnich na gruncie ustawy. Nieletni przebywający w zakładzie poprawczym lub schronisku dla nieletnich będzie miał zapewniony między innymi:

- dostęp do świadczeń zdrowotnych i rehabilitacyjnych, w szczególności dostęp taki zapewniany będzie wychowance w ciąży, w czasie porodu i po porodzie - świadczenia zdrowotne i rehabilitacyjne będą udzielane nieletnim, co do zasady, bez obecności pracownika zakładu poprawczego lub schroniska dla nieletnich (chyba, że zawnioskuje o to osoba udzielająca świadczenie, jeżeli wymaga tego bezpieczeństwo osób biorących udział w badaniu albo istnieje uzasadnione podejrzenie podjęcia przez nieletniego próby ucieczki). Decyzję w tym zakresie podejmował będzie dyrektor zakładu poprawczego lub schroniska dla nieletnich lub upoważniony przez niego pracownik pedagogiczny;
- ochronę więzi rodzinnych;
- wysyłanie i doręczanie korespondencji, z ograniczeniami wynikającymi z przepisów prawa;
- możliwość kontaktu z obrońcą lub pełnomocnikiem wychowanka, na terenie zakładu, bez udziału innych osób;
- wzmoczoną opiekę wychowanek w ciąży, przygotowując ją jednocześnie do pełnienia roli matki;
- prawo do korzystania z niezbędnego dla zdrowia wypoczynku, w tym prawo do minimum godzinnego spaceru w ciągu doby, o ile warunki atmosferyczne na to pozwalają; nieletnie w ciąży będą miały prawo do korzystania z dłuższego spaceru, którego czas trwania określi dy-

rektor zakładu; projekt przewidywać będzie możliwość zakończenia spaceru przez nieletniego przed czasem na jego prośbę albo w sytuacji, gdy będą wymagały tego względy porządkowe.

Projektuje się także wprowadzenie regulacji, zgodnie z którymi, w celu zapewnienia bezpieczeństwa lub porządku w zakładzie poprawczym lub schronisku dla nieletnich nieletni, osoby odwiedzające nieletniego oraz pomieszczenia, w których nieletni przebywa podlegać będą kontroli. Kontrola taka może być przeprowadzona w każdym czasie. W razie konieczności dopuszczalne jest naruszenie plomb gwarancyjnych oraz uszkodzenie kontrolowanych przedmiotów w niezbędnym zakresie. Przewiduje się także wprowadzenie definicji kontroli osobistej, kontroli pobieżnej i kontroli pomieszczeń. Kontrola osobista polegać ma na oględzinach ciała oraz sprawdzeniu odzieży, bielizny i obuwia, a także przedmiotów posiadanych przez nieletniego, przeprowadzona przez osobę tej samej płci co poddany kontroli, podczas nieobecności osób postronnych, w niemonitorowanym pomieszczeniu. Kontrola pobieżna polega na powierzchownym sprawdzeniu odzieży, obuwia i innych przedmiotów posiadanych przez nieletniego lub osobę odwiedzającą nieletniego. Kontrola pomieszczeń polega na oględzinach izb znajdujących się na terenie zakładu lub schroniska oraz znajdujących się w nich elementów wyposażenia i przedmiotów. Kontrolę izb mieszkalnych przeprowadza się podczas nieobecności nieletniego. Wprowadzone zostaną także regulacje dotyczące postępowania z przedmiotami ujawnionymi podczas kontroli oraz przepisy dotyczące badań na obecność w organizmie narkotyków i alkoholu.

Na obecnym etapie prac legislacyjnych w *projekcie założeń* projektuje się wprowadzenie regulacji, zgodnie z którymi w pełnym i ograniczonym systemie ochrony jest stosowany stały monitoring izb mieszkalnych, przejściowych, izolacyjnych oraz izb chorych. Dyrektor zakładu może podjąć decyzję o monitorowaniu pozostałych pomieszczeń w zakładzie, w celu zapewnienia bezpieczeństwa. W uproszczonym systemie ochrony może być stosowany stały monitoring pomieszczeń, w których stale lub czasowo przebywają nieletni. Monitorowanie i utrwalanie dźwięku nie może obejmować informacji objętych tajemnicą spowiedzi lub tajemnicą prawnie chronioną. Monitorowanie nie może obejmować ukazywania intymnych części ciała nieletniego oraz wykonywanych przez niego intymnych czynności fizjologicznych. Dyrektor zakładu odpowiada za właściwe przechowywanie zapisu z monitoringu i zabezpieczenie przed dostępem do niego osób nieuprawnionych. Zapisy mogą być udostępniane wyłącznie za pisemną zgodą dyrektora.

Obecnie w MS prowadzone są również prace legislacyjne nad *projektem rozporządzenia MS zmieniającego rozporządzenie w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich* (rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich, Dz. U. z 2014 r. poz. 1054). W zakresie kwestii podnoszonych przez Krajowy Mechanizm Prewencji, projekt rozporządzenia obejmuje:

- zmianę treści § 25 ust. 1 poprzez doprecyzowanie w jakich sytuacjach dyrektor zakładu poprawczego będzie miał możliwość podjęcia opisanych w tym przepisie działań. W zakresie

tym projekt uwzględnia także uwagi zgłaszane przez Krajowy Mechanizm Prewencji, aby określić z góry czas pobytu nieletniego w izbie przejściowej. Dyrektor będzie mógł umieścić nieletniego w izbie przejściowej na czas niezbędny do przywrócenia bezpieczeństwa lub porządku w zakładzie, na okres maksymalnie do 14 dni. Zgodnie z projektowanym § 25 ust. 1: „Dyrektor zakładu w celu przeciwdziałania bezpośredniemu zagrożeniu powstania wydarzenia nadzwyczajnego lub minimalizowania skutku jego wystąpienia, zapewnienia ochrony życia lub zdrowia nieletnich, pracowników lub innych osób na terenie zakładu, przeciwdziałania niszczeniu mienia zakładu, nieletnich, pracowników lub innych osób może na czas określony:

- 1) zarządzić zamykanie pomieszczeń, w których wychowankowie przebywają, uczą się lub pracują,
- 2) zwiększyć liczbę pracowników prowadzących zajęcia zespołowe,
- 3) wstrzymać lub ograniczyć zajęcia zespołowe,
- 4) umieścić nieletniego w izbie przejściowej na okres nie dłuższy niż 14 dni”;

- doprecyzowanie regulacji w zakresie czasu archiwizowania zapisów z monitoringu. Zgodnie z projektowanym § 105:

„§ 105⁵. 1. W pełnym i ograniczonym systemie ochrony jest stosowany stały monitoring pomieszczeń, w których stale lub czasowo przebywają nieletni.

2. W uproszczonym systemie ochrony może być stosowany stały monitoring pomieszczeń, w których stale lub czasowo przebywają nieletni.

3. Cyfrowy zapis z monitoringu jest przechowywany na nośniku urządzenia utrwalającego lub na cyfrowym nośniku pamięci zewnętrznej:

- 1) przez 90 dni od dokonania zapisu - w przypadku monitoringu izb mieszkalnych, przejściowych, izolacyjnych i chorych,
- 2) przez 60 dni od dokonania zapisu - w przypadku innych pomieszczeń.

4. W przypadku zarejestrowania przez monitoring wydarzenia nadzwyczajnego lub użycia wobec wychowanka środka przymusu bezpośredniego zapis, o którym mowa w ust. 3 pkt 1 i 2 jest utrwalany i przechowywany na cyfrowym nośniku pamięci zewnętrznej w aktach wychowanka do ukończenia przez niego 23 roku życia.

5. Zapis przechowuje się w sposób zapobiegający jego utracie, uszkodzeniu lub zniszczeniu, w szczególności w wyniku oddziaływania środków chemicznych, czynników mechanicznych, temperatury, światła i pola magnetycznego.

6. Dyrektor zakładu lub schroniska odpowiada za właściwe przechowywanie i zabezpieczenie zapisu przed dostępem do niego osób nieuprawnionych.

7. Na żądanie Ministra Sprawiedliwości dyrektor zakładu lub schroniska udostępnia niezwłocznie zapisy z monitoringu. Udostępnianie zapisów z monitoringu innym podmiotom może nastąpić wyłącznie za pisemną zgodą dyrektora.”.

Projekt rozporządzenia jest obecnie na etapie prac wewnętrznych w MS.

5) Umieszczanie wychowanków w izbach przejściowych oraz oddzielnych pomieszczeniach mieszkalnych (OPM)

Należy stwierdzić, że wychowankowie przebywający w izbie przejściowej winni być wyposażeni w odzież - zgodnie z § 57 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia w sprawie nakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich - tak jak pozostali nieletni przebywający w placówce. Żadne przepisy nie przewidują prawa do pozbawienia (nie wydania) nieletniemu umieszczonemu w izbie przejściowej odzieży.

Prawo dyrektora do umieszczenia nieletniego w izbie przejściowej/OPM usankcjonowane jest przepisem § 25 ust. 1 pkt. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 roku w sprawie nakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich (j.t. - Dz.U. z 2014r., poz. 1054).

Powyższy przepis nie określa okresu, na jaki można umieścić wychowanka w izbie przejściowej. Ustawodawca wskazał jedynie, iż ma to nastąpić na czas określony. Zapisy § 44 ust. 2 rozporządzenia dotyczący nowo przyjętych nieletnich wskazuje termin nie dłuższy niż 14 dni. Zasadnym i zalecanym przez MS jest stosowanie tego uregulowania analogicznie do umieszczeń na podstawie § 25 ust. 1 pkt. 4 rozporządzenia.

Przesłanką zastosowania § 25 ust. 1 pkt. 4 jest konieczność zapewnienia bezpieczeństwa i porządku w zakładzie. Postanowienie to pozwala na indywidualną ocenę konkretnego przypadku. Należy przyjąć, iż zapis powyższej regulacji świadczy o daniu przez ustawodawcę osobie odpowiedzialnej za bezpieczeństwo i porządek w zakładzie prawa do samodzielnej oceny sytuacji i podjęcia stosownej decyzji, która zapewni bezpieczeństwo i porządek. Decyzja umieszczenia w izbie przejściowej/OPM musi być jednakże uzasadniona zachowaniem, które zagraża bezpieczeństwu i porządkowi. Wskazana w raporcie sytuacja umieszczenia w izbie przejściowej na prośbę Policji nie znajduje podstaw i zalecenie wyeliminowania takich sytuacji zostało przyjęte do wykonania. Podobnie, przyjęto zalecenia mające na celu wyeliminowanie stwierdzonych w dwóch placówkach przypadków obowiązkowego składania meldunków, czy obowiązku stawiania na baczność przez nieletnich umieszczonych w izbie przejściowej. Przepisy rozporządzenia § 57 ust. 1 pkt 1, 2 — zp (w związku z § 86 sdn), stanowią o zapewnieniu wychowankowi w trakcie pobytu w placówce poszanowania godności osobistej i ochrony przed przemocą fizyczną, psychiczną, wyzwiskiem i nadużyciami oraz wszelkimi przejawami okrucieństwa.

Prawo nieletnich - również tych umieszczonych w izbach przejściowych - do kontaktów ze światem zewnętrznym przy użyciu telefonów, jest uregulowane w przywołanym rozporządzeniu i jest ono zazwyczaj prawidłowo stosowane. Wskazany przypadek nieprawidłowego stosowania przepisów gwarantujących prawo do kontaktu telefonicznego ze światem zewnętrznym ze SdN w Szczecinie został zrewidowany. Dostosowano regulamin działania schroniska do przepisów art. 66 u.p.n.

6) Niedostosowanie placówek ZP/SdN do potrzeb osób niepełnosprawnych

Aktualnie brak jest konkretnych uregulowań nakazujących dostosowywanie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich do potrzeb osób niepełnosprawnych. Przepisy rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinien odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. z 2002 r. Nr 75, poz. 690 ze zm.), wprost wyłączają stosowanie przywołanych uregulowań prawnych m.in. do zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich (por. § 16 ust. 2, § 55 ust. 2, czy § 61 ust. 2 ww. rozporządzenia).

Zarówno w latach minionych, jak i obecnie, w zakładach i schroniskach dla nieletnich nie przebywali nieletni z niepełnosprawnością ruchową. Niemniej, ewentualne inwestycje prowadzone w placówkach podległych Ministrowi Sprawiedliwości uwzględnią w możliwym zakresie potrzeby osób niepełnosprawnych chociażby po to, by ułatwić ewentualne odwiedziny wychowanków przez osoby niepełnosprawne. Przyszłe działania zależą będą od posiadanych środków finansowych i możliwości ingerencji w zmiany architektoniczne, szczególnie budynków zabytkowych, jednak wskazać należy, że tego rodzaju prace wykonano już m.in. przy okazji remontu ZP w Tarnowie i SdN w Dominowie.

7) Traktowanie nieletnich

Kwestie związane z sygnałami nieletnich dotyczące niewłaściwego ich traktowania były przedmiotem badań przez poszczególnych dyrektorów placówek. Zawiadomienie złożone przez KMP do prokuratury (dot. ZP w Sadowicach) nie dało podstaw do sformułowania zarzutów i postępowanie zostało umorzone wobec braku dowodów uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa. Celowym jest jednak uczulanie dyrektorów na wszelkiego rodzaju sygnały o zachowaniach mogących świadczyć o niewłaściwym traktowaniu wychowanków, gdyż podmiotowy sposób traktowania nieletnich winien być jednym z elementów ich resocjalizacji. Również stwierdzone, w dwóch przypadkach, stosowanie wobec nieletnich bez podstawy prawnej środka przymusu bezpośredniego w postaci użycia kajdanek zostało wyeliminowane.

W nawiązaniu do kwestii dyscyplinowania należy podkreślić, że z treści przepisu art. 95cf u.p.n. wynika, jakie rodzaje środków dyscyplinarnych i na jaki okres mogą być stosowane w placówkach. Wszelkie wewnętrzne regulacje muszą być dostosowane do powszechnie obowiązujących w tym zakresie przepisów, nie tylko pod kątem ich rodzaju, ale i czasu, na jaki mogą zostać zastosowane.

Odnosnie funkcjonowania (ZP Sadowice) grupy warunkowego pobytu, która zdaniem wizytujących była grupą „karną”. Należy wskazać, że żadne przepisy nie przewidują tworzenia w placówce „szczególnego” rodzaju grupy, zaś opisane i cytowane w raporcie KMP z „Regulaminu grupy warunkowego pobytu” przepisy, świadczyły o stricte „dyscyplinarnym” jej charakterze. Dlatego też zasadnym było wydanie zalecenia bezzwłocznego wyeliminowania jej z funkcjonowania zakładu lub zmienienia formy jej działania.

W związku z sygnalizowaniem przez nieletnich w indywidualnych rozmowach stosowania wobec nich odpowiedzialności zbiorowej należy podkreślić, że sytuacja taka jest sprzeczna zarówno z przepisami krajowymi (art. 95ce § 2 i § 3 u.p.n.), jak i Regulami Narodów Zjednoczonych (reguła 67). Dyrektor ZP w Poznaniu poinformował, że usunięto nieprawidłowości oraz że obecnie nie dochodzi do takich sytuacji. Trzeba tu jednak podkreślić, że do tak przekazywanych informacji podchodzić należy z pewną dozą ostrożności, gdyż wychowankowie odbierają wszelkiego rodzaju ograniczenia jako stosowanie środka dyscyplinarnego (np. czasowe ograniczenie przez dyr. ZP w Tarnowie poruszania się po terenie placówki jednej z grup na podstawie § 25 ust. 1 pkt. I rozporządzenia).

8) Kontakt ze światem zewnętrznym

Kontrola korespondencji uregulowana jest szczegółowo w art. 66 § 3 u.p.n., który stanowi, że korespondencja podlega kontroli tylko w przypadku powzięcia „uzasadnionego podejrzenia” wystąpienia okoliczności wymienionych szczegółowo w powołanym przepisie. Kontrola nie może być więc regułą, czy stosowana wrywkowo lub prewencyjnie. Należy też zauważyć, iż § 57 ust. 1 pkt 9) rozporządzenia stanowi o zapewnieniu nieletniemu wychowankowi uprawnienia do wysyłania doręczania korespondencji, z ograniczeniami wynikającymi jedynie z przepisów prawa. O znaczeniu prawa do korespondencji nieletniego umieszczonego w zakładzie świadczy obowiązek poinformowania sądu rodzinnego o zatrzymaniu korespondencji, jak i przyznane nieletniemu uprawnienia do złożenia zażalenia na taką decyzję dyrektora, o czym wychowankowie winni być bezwzględnie informowani.

Na mocy art. 66 § 4 u.p.n. dyrektor placówki może ograniczyć lub zakazać kontaktów nieletniego z osobami spoza zakładu wyłącznie w wypadkach wskazanych w tym przepisie. Ustawa nie różnicuje przy tym sytuacji osób spokrewnionych (np. najbliższej rodziny) i obcych. Przepisy nie wskazują również podstaw do innego traktowania nieletnich przebywających w grupie, czy izbie przejściowej lub izbie chorych – w tym ostatnim przypadku (choć względy medyczne mogą uzasadniać pewne ograniczenia).

Z kolei obecność pracownika podczas rozmowy telefonicznej prowadzonej przez wychowanka, czy też stała obecność strażnika podczas odwiedzin są dopuszczalną formą ograniczenia kontaktów, konieczne jest jednak spełnienie warunków określonych w art. 66 § 4 u.p.n. Niezbędnym jest wówczas przeprowadzenie procedury wskazanej w § 5 powołanego przepisu, tj. niezwłoczne zawiadomienie nieletniego i sądu rodzinnego wykonującego orzeczenie o powodach decyzji dyrektora.

Odnosnie do zagadnienia dostępu do codziennych zajęć na świeżym powietrzu i stwierdzenia jego ograniczenia w trzech placówkach (Grodzisk Wlkp., Szczecin i Gacki) należy wskazać, że w obecnym stanie prawnym przepisy nie wskazują wprost na uprawnienie wychowanków zakładów i schronisk do codziennych zajęć na świeżym powietrzu, jednakże w większości placówek są one realizowane w różnym wymiarze. Problematyka ta zostanie uregulowana w planowanej nowelizacji u.p.n.

9) Opieka medyczna

W większości zakładów i schronisk przedstawiciele KMP pozytywnie oceniali realizację prawa nieletnich do ochrony zdrowia. Mają oni zapewnioną podstawową i specjalistyczną opiekę zdrowotną. Zastrzeżenia dotyczyły tylko pracy personelu medycznego w ZP w Sadowicach, gdzie pielęgniarka podała wychowankom lek bez zlecenia lekarskiego oraz izolowania wychowanków w izbach chorych z podejrzeniem choroby zakaźnej bez poddawania ich badaniom diagnostycznym i leczeniu. Bezsporne jest, że ordynowanie leków wydawanych na receptę musi być poprzedzone zaleceniem lekarskim. Podobnie, każde podejrzenie choroby zakaźnej prowadzić musi do natychmiastowej izolacji wychowanka, a następnie poddania go odpowiedniej diagnostyce i ewentualnemu leczeniu.

Ponadto, w jednej placówce (Gorzów Wlkp.) badanie lekarskie poza zakładem odbywało się w obecności strażników, czyli z naruszeniem prawa do prywatności i tajemnicy lekarskiej. W innej (Gorzów Wlkp., Szczecin) nieletni doprowadzani byli do placówek publicznej służby zdrowia w dresach posiadających oznaczenia schroniska, co zdaniem wizytujących jest praktyką stygmatyzującą.

W powyższych przypadkach MS w pełni podzielił zastrzeżenia podniesione w raporcie KMP i zalecił niezwłoczne ich wyeliminowanie, a dyrektorzy placówek przyjęli wskazania do realizacji.

10) Prawo do praktyk religijnych

W tym aspekcie wizytujący wskazali na nieprawidłową praktykę zauważoną w jednym z zakładów (ZP w Sadowicach) dotyczącą obowiązkowego udziału wychowanków w nabożeństwach. MS zgodziło się ze stanowiskiem wizytatorów, mając na uwadze obowiązujące w tym zakresie przepisy prawa krajowego - art. 53 Konstytucji RP i art. 66a u.p.n. oraz *rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 września 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad uczestniczenia w lekcjach religii i praktykach religijnych, korzystania z posług religijnych i organizacji pracy duszpasterskiej w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich* (Dz. U. z 2001r., Nr 106, poz. 1157), jak i Reguły Narodów Zjednoczonych Dotyczących Ochrony Nieletnich Pozbawionych Wolności. Dyrektorowi ZP zalecono skorygowanie kwestionowanych przez KMP praktyk.

11) Prawo do informacji

W ocenie MS z raportu KMP wynika, iż prawo do informacji w wizytowanych zakładach i schroniskach było przestrzegane, a stwierdzone uchybienia miały jedynie incydentalny charakter. W jednym przypadku podpisu wychowanka zabrakło pod oświadczeniem o zapoznaniu się z regulaminem placówki, w innym zaś wizytatorzy zalecili uzupełnienie listy adresów instytucji stojących na straży praw człowieka o dane Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka i numer infolinii RPO.

W dwóch placówkach wskazano także na wywieszenie na tablicach ogłoszeń danych wrażliwych wychowanków, tj. ich wagi i wzrostu oraz życiorysu nieletnich. Ten ostatni przy-

padek dotyczył, jak wynika z wyjaśnień dyrektora, danych podawanych przez nieletnich do nauki poprawnego pisania dokumentów potrzebnych przy ubieganiu się o pracę. Nie musiały one pokrywać się z prawdziwymi danymi poszczególnych wychowanków, a wywieszane były na tablicy ogłoszeń tej grupy, która uczestniczyła w ćwiczeniach. W jednym schronisku (Szczecin) wprowadzono także nakaz wysyłania skarg do instytucji zewnętrznych za pośrednictwem personelu placówki. We wszystkich powyższych przypadkach uchybienia nakazano usunąć.

12) Warunki bytowe

W większości wizytowanych placówek warunki bytowe zapewnione wychowankom były dobre. Ponadto przyjęto do wykonania zalecenia wykonania prac remontowych w pokojach nieletnich w dwóch placówkach (ZP w Grodzisku Wielkopolskim – zostały już zakończone; SdN w Szczecinie- są wykonywane na bieżąco). Ponadto wykonano zalecenia dotyczące doposażenia niektórych sypialni wychowanków, izb przejściowych/OPM lub pokoi grupy warunkowego pobytu (w których były tylko np. materac lub łóżko, bez stolika i krzesła oraz mebli na rzeczy osobiste). W Poznaniu, gdzie stwierdzono brak wyodrębnionych stanowisk prysznicowych, łaźnia została wyłączona z użytkowania oraz toczą się prace remontowe. Natomiast w Sadowicach, gdzie stwierdzono brak drzwi do kabin WC, zostały one zamontowane.

Powtarzającym się zaleceniem jest przechowywanie monitoringu zgodnie z § 105 rozporządzeniu - problem ten będzie na nowo uregulowany w zmieniających przepisach związanych z prowadzonymi pracami legislacyjnymi dotyczącymi u.p.n., a następnie aktów wykonawczych do niego.

W raporcie KMP zwrócono uwagę na zamontowanie kamer (w jednej z placówek – Szczecin) w sanitariatach. W odpowiedzi na powyższe zastrzeżenie stwierdzono, że umiejscowienie kamery nie pozwala na monitorowanie wychowanków podczas czynności intymnych przez co zapewnia poszanowanie ich prawa do prywatności.

13) Personel

Zgodnie z zaleceniami międzynarodowymi i stanowiskiem Europejskiego Komitetu do spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT), wskazywano na konieczność zapewnienia systematycznych szkoleń pracownikom pracującym z osobami pozbawionymi wolności. Dyrektorzy zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich oferują pracownikom szeroki wachlarz szkoleń i kursów, rozszerzają je również o te wskazywane w raportach.

MS dokonało analizy wszystkich informacji przekazanych przez dyrektorów placówek w kontekście szczegółowych zaleceń dotyczących wizytowanych placówek, z których znaczna część została już uwzględniona.

Z kolei podczas narady, która odbyła się w Krakowie w dniach 3-5 września 2014 r. przedstawiono m.in. informacje dotyczące zakresu badania praw nieletnich i stwierdzonych nieprawidłowości na podstawie raportów z wizytacji przeprowadzonych przez KMP. W spo-

tkaniu uczestniczyli przedstawiciele resortu i dyrektorzy placówek. MS zaleciło dalsze wdrażanie zmian wszystkim placówkom w zakresie wskazanym w raportach KMP oraz wynikających ze zmienionych przepisów regulujących sytuację nieletnich przebywających w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich.

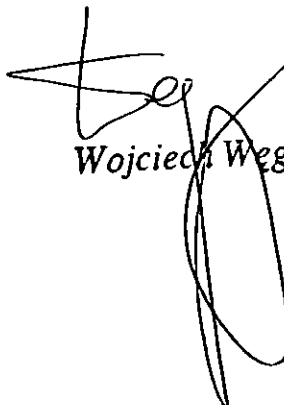
Ponadto, w ramach czynności nadzorczych nad zakładami i schroniskami dla nieletnich zlecane są i systematycznie przeprowadzane wizytacje bądź lustracje, które mają na celu dalsze eliminowanie ewentualnych nieprawidłowości. Działania prowadzone przez KMP oraz MS przynoszą efekty, o czym może świadczyć systematycznie zmniejszająca się ilość formułowanych zaleceń.

Powtarzającym się zaleceniem formułowanym przez KMP jest kwestia archiwizowania zapisów cyfrowych z monitoringu zgodnie z § 105 rozporządzenia oraz zapewnienia psychologom superwizji. Realizacja tych postulatów napotyka na trudności związane z brakiem odpowiednich środków finansowych.

W kontekście problemu poddawania nieletnich kontroli osobistej bez ustawowej podstawy prawnej oraz zdarzających się przypadków wykonywania tego w pomieszczeniach objętych monitoringiem wskazać trzeba, iż nieprawidłowościom tym zaradzić mają trwające prace legislacyjne.

Z kolei w odniesieniu do zaleceń mówiących o konieczności prowadzenia szkoleń z zakresu ochrony praw dziecka w prawie międzynarodowym i krajowym to nadmienić trzeba, iż takie formy kształcenia są już pracownikom placówek oferowane.

2 poziom

Wojciech Węgrzyn

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
Al. Ujazdowskie 11
skr. poczty 33
00-950 Warszawa

BIURO RZECZNIKA
PRAW OBYWATELSKICH

WPL. 2015 -11- 03

ZAL. NR

B.Rz.P.O